

Osudy katolické církve na jihu Čech – diecéze bez pastýře

Martin Weis

V této studii mapuji osudy českobudějovické diecéze v období, které se dá vymezit počátkem internace biskupa Josefa Hloucha a zatčením státem dosazeného kapitulního vikáře Josefa Buchty. Tak jako i v předchozích studiích kladu důraz na dosud nikde nepublikované archivní materiály a citace z úředních věstníků tehdejší doby.

PROFIL POSTAVY KAPITULNÍHO VIKÁŘE JOSEFA BUCHTY

Úvodem si připomeňme stručný životopis Josefa Buchty, jak jej přinesl tehdejší tisk. Nový kapitulní vikář Josef Buchta se narodil 10. března 1912 ve Štěpánovicích na Hlučínsku. Po studiích na olomoucké bohoslovecké fakultě byl kaplanem ve Valašské Bystřici a Komárově. Po smrti generálního vikáře Msgre. Jana Caise v roce 1950 byl řádně exkardinován z olomoucké arcidiecéze arcibiskupem Matochou a inkardinován do českobudějovické diecéze biskupem Hlouchem. Ten jej také jmenoval generálním vikářem diecéze. Po vyhoštění biskupa Hloucha z diecéze byl katedrální kapitulou u sv. Mikuláše 31. března 1952 zvolen kapitulním vikářem.¹

Dne 3. dubna 1952 se na biskupské konsistoři v Českých Budějovicích konalo diecézní shromáždění (předem vybraného) kněžstva z celé diecéze, na kterém proběhla katedrální kapituly Msgre. Karel Boček seznámil přítomné s posledními událostmi v diecézi a s tím, že předešlého dne, tj. 2. dubna, složil zvolený kapitulní vikář do jeho rukou slib katedrální kapitule. Jménem Státního úřadu pro věci církevní v Praze poté blahopřál P. Buchtovi Jan Dolek, odborový přednosta. P. Buchta poté ve své řeči vzpomněl, jak před dvěma lety přišel do českobudějovické diecéze jen v zájmu lidu, neboť nikdy nebažil po funkcích a vyznamenáních.²

¹ Srov. *Věstník katolického duchovenstva*, roč. 4, č. 4 (28. dubna 1952), s. 5.

² Tamtéž, s. 6-7: „...přišel jsem s otevřeným srdcem plným lásky a naděje. Vše jsem konal vždy s láskou a spravedlivě. Je mi však líto, že jsem do té doby nemohl udělat vše, co jsem chtěl a po čem jsem toužil, že jsem nemohl vám všem zajistit kněžské štěstí a spokojenost. Kdo spravedlivě bude jedenkrát zkoumat události v naší diecézi, sezná, že z negace se prostě nedá žít. Dějinné události nezměnily jen společenskou strukturu našeho veřejného života a nedotýkají se jen oblasti hospodářské, ale mají vliv na vývoj uspořádání našeho náboženského života, a tím i na život církve u nás. A to jsme si uvědomili i my, kněží jihočeského kraje, že nemůžeme stát stranou gigantického dění, že je nutno se přiklonit do jednoho ze dvou táborů, buď podporovat pokrok a mír, nebo kapitalismus se všemi jeho důsledky, jako je imperialismus, kosmopolitismus a nakonec válka. Kapitalistický systém je pro nás nepřijatelný, neboť popírá důstojnost člověka a svou nelidskostí a svými nespravedlnostmi vhání jednotlivce do urputné zatvrzelosti a zoufalství. Proto nebylo pro nás jiné cesty než ta, kterou jsme nastoupili po boku našeho pracujícího lidu: cesta míru a pokroku, sociální spravedlnosti a vzájemné úcty, což je cesta křesťanská. Neboť katolíci, jemuž zákon lásky přikazuje milovat každého bližního jako sebe samého, nemůže a nesmí stát stranou tam, kde se jedná o mír, štěstí a lepší budoucnost

Po slavnostním shromáždění v budově biskupské konsistoře se odebral kapitulní vikář Josef Buchta na hřbitov u kostela sv. Prokopa, kde se poklonil památce velkého vlasteneckého českobudějovického biskupa Jana Valeriána Jirsíka, jehož heslo „Bůh – církev – vlast“ si spolu s ostatními vlasteneckými kněžími vzal za svůj vzor. Jistě netušil, prožívaje slavnostní okamžiky svého uvedení v úřad ordináře diecéze, že se tak děje jen na krátkou dobu a že je určen k tomu, aby byl ordinářem jen na „přechodné období“. Tak jako biskup Hlouch, jehož místo z vůle státu zaujal, i on se měl vbrzku znelíbit státní správě...

Období správy diecéze kapitulním vikářem Buchtou bylo relativně krátké, vždyť trvalo necelých čtrnáct měsíců, a vyznačovalo se rostoucím tlakem státní správy na likvidaci náboženského života diecéze. Připomeňme jen např. výměr o pořádání poutí, pracovní neděle, postupné omezování vyučování náboženství atd., o čemž bude podrobněji pojednáno na následujících stránkách a v příštím čísle *Studii*. Kapitulní vikář Buchta se snažil nepřijít do konfliktu se státní správou, ustupoval až na krajní mez a vyhovoval ve všech požadavcích na něj kladených. Státní moci to ale připadalo stále jako nedostačující. Na jaře roku 1953 byl po něm žádán krok, který nemohl učinit. Byl totiž vyzván Státní bezpečností v Českých Budějovicích k přímé spolupráci a konfidentství. Jelikož P. Buchta seznal, že odmítnutí tohoto požadavku by mělo těžké následky, rozhodl se tajně opustit zemi a odebrat se do exilu. Při ilegálním přechodu hranic 19. května 1953 byl zadržen a uvržen do vězení. Odtud vyšel až po amnestii prezidenta Zápotockého v roce 1955 jako dělník do výroby.³

Přestože se státní moc snažila zpočátku celou věc utajit, než bude vypracována a předložena „oficiální verze“ důvodů zatčení kapitulního vikáře Buchty, již několik dní po jeho zatčení nebylo mezi duchovními tajemstvím, že se „něco stalo

lidstva. Je-li pak toto povinností každého věřícího, čím spíše pak je to povinností pastýřů lidu – kněží? A že nás pracující lid dovede ocenit solidaritu katolických věřících a jejich kněží, to dosvědčuje radostná skutečnost stále a stále se zlepšujících vztahů mezi církví a státem...”

³ Dopis P. Josefa Buchty ze dne 7. 9. 1994, ve kterém se na žádost autora vyjadřuje ke svému působení v českobudějovické diecézi (osobní archiv autora): „...v roce 1953 na jaře byl jsem vyzván StB v Českých Budějovicích k spolupráci s nimi. Každý čtvrtek večer jsem jim měl být k dispozici, abych StB v českobudějovickém parku v jejich automobilu podával informace o struktuře Vatikánu a jeho politice...”

Jako věrný kněz církve – vzpomínaje na příklad sv. Jana Nepomuckého – jsem nemohl na takový návrh a čin přistoupit a toto bylo příčinou, že jsem dne 19. 5. 1953 večer v 10 hod. opustil čsl. hranici plavaje přes Labe do Německa, a to v Hřensku. Vraceje se ještě podruhé na břeh pro aktovku, kde jsem měl čtyři díly breviáře byl jsem uprostřed řeky vyzván čsl. pohraničníky doplatit na břeh, jinak budou naostro střílet. Načež jsem byl zatčen, ráno odvezen do šatlavy v Děčíně, odtud StB neznámo kam. Cestou mi ukradli zlatý prsten, který byl majetkem biskupské konsistoře. U soudu v Praze jsem žádal o jeho vrácení... Po nějakém čase jsem zjistil, že jsem se ocitl v Ruzyni, kde jsem 3/4 roku pobyl jako nevěstný. U soudu na Karláku jsem obdržel 4 roky vězení. Odvolav se – trest snížen na roky 3. Prošel jsem Bory, Valtice u Jičína, zakotviv trvale na Mírově, v květnu r. 1955 Zápotockým amnestován. Avšak s bumázkou do výroby... Marně jsem žádal českobudějovickou konsistoř o místo. Moji nabídku přijali v Litoměřicích... Můj útek jako církevního hodnostáře byl prozrazen StB..., ale také mohu klidně prohlásit, že byl ode mě podniknut s vědomím našeho pana biskupa dr. Josefa Hloucha, blahé paměti! ...“

s Buchtou".⁴ Jak dokazuje přiložený archivní materiál v poznámce pod čarou, jednalo se o pověsti často protichůdné a zmatené, jež obsahovaly jen to pravdivé jádro, že kapitulní vikář je zatčen.⁵

Kapitulní vikář Josef Buchta se oficiálně vzdal své funkce až 6. června 1953 a dne 9. června byl katedrální kapitulou zvolen kapitulním vikářem kanovník Tittman z Českých Budějovic. Úřední verze příčiny zatčení Buchty byla udávána z „hospodářských důvodů“.

ŽIVOT A SPRÁVA DIECÉZE

Po nástupu P. Josefa Buchty do úřadu českobudějovického ordináře jedním z prvních kroků, které byly podniknuty v rámci posilování státního vlivu na církevní život, bylo i jmenování nových vikářů, především z řad vlasteneckých duchovních. Jako záminky pro výměnu vikářů bylo použito ustanovení o úpravě vikariátů s hranicemi politických okresů. O tomto ustanovení bylo jednáno ještě s biskupem Hlouchem, jak bylo zmíněno v předchozím článku. Ten zpočátku novou úpravu schválil jako kompromis v jednání se státní správou, ale posléze je odvolal. Správa diecéze byla tedy výnosem ze dne 24. května 1952 pod č. j. 4695/52 upravena následovně: generální vikariát – beze změn oproti předešlému stavu; rozdělení diecéze na arcikněžství není již uvedeno a dělí se rovnou na jednotlivé vikariáty: kraj České Budějovice – Č. Budějovice-venkov, Č. Krumlov, J. Hradec, Kaplice, Milevsko, Písek, Prachatice, Soběslav, Strakonice, Tábor, Trhové Sviny, Třeboň, Týn nad Vltavou, Vimperk a Vodňany; kraj Plzeň – Blatná, Nepomuk, Domažlice, Horšovský Týn,

⁴ Archiv Třeboň, fond KNV Č. Budějovice, karton č. 366, sign. č. 290/3 – Situační zpráva za květen 1953, zaslaná 8. června 1953 KCT v Českých Budějovicích SÚC v Praze – rukopis – opis nesign.: „...mezi duchovními není tajemstvím, že se stalo něco s Buchtou. Ihned třetí den po jeho odjezdu se ptal kanovník Gabriel OCT s. Chanry, co je na tom pravdy, že Buchta chtěl utéci za hranice. OCT s. Šimeček z Prachatic při rozmluvě s vikářem Kukačkou a farářem Dvořákem se dověděl, že Buchta prý chtěl na Kaplicku přejít hranice za pomoci nějakého kostelníka, ale byl zatčen. Je pravděpodobné, že nějaké zprávy přišly z Mariánských Lázní, kam jel Buchta na léčení a kde se současně léčí vikář Šanda z Bernartic, okres Milevsko, který snad něco věděl, že má Buchta nastoupiti léčení, ale když se nedostavil, tak buď se na něčem dohadoval, nebo něco bližšího věděl a zpravil o tom duchovní. Jinak není možné, aby duchovní něco o tom věděli, tu je vidět nějaká nervozita mezi duchovními, která souvisí s tímto případem...“

⁵ Archiv Třeboň, fond KNV Č. Budějovice, karton č. 363, sign. 290/2, Zpráva o resignaci pátera Buchty od OCT ve Vimperku ze dne 12. 6. 1953 zaslaná KCT v Českých Budějovicích, rukopis – orig. sign.: „...dne 11. 6. 1953 jsem navštívil vikáře Matouše z Bohumilic. Nezastihl jsem jej doma, byl na louce, kde rozhrnoval posekané řady trávy a jeho hospodyně sekala ručně trávu kosou. Z dále již volal, co jsem mu přinesl nového. Když jsem se zmínil, že páter Buchta podal resignaci 6. 6. 1953 z funkce kapitulního vikáře a že je zatčen z hospodářských důvodů, byl úplně klidný a neprojevil nejmenší známky, že by jej něco rozrušilo. Prohlásil, teď budeme čekat, kdo bude jeho nástupcem, a já mu pověděl, že 9. 6. 1953 byl jednomyslně zvolen kanovník Tittman z Č. Budějovic, říkal, Buchtu jsem znal od vidění, na jeho léta vypadal dosti starý, a že vloni v létě slyšel, že Buchta říká, že by rád z funkce odešel. Na otázku, zdali neví, proč Buchta chtěl z funkce odejít, z opatrnosti se nevyjádřil – prohlásil, že neví.“

Dne 7. 6. 1953 se konala menší pouť v Bohumilicích a na tuto pouť pozval vikář Matouš z Bohumilic osobního děkana Pátka z Malenic, který jej navštívil, a říkal, že Pátek mu sdělil ten den, že postavení Buchty je otřeseno. O nově zvoleném kapitulním vikáři Tittmanovi se zmínil, že je dosti mladý a že

Horažďovice, Klatovy, Přeštice a Sušice; kraj Jihlava – Kamenice nad Lipou, Pacov a Pelhřimov.⁶

Omezujícím zásahem do církevního života bylo zrušení některých církevních svátků na základě zákona o státním svátku, památných dnech a významných dnech č. 93 / 1951 Sb. z 2. listopadu 1951, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1952. Tímto zákonem byla zavedena pracovní povinnost o církevních svátcích: Zjevení Páně, Nanebevstoupení Páně, Božího těla, sv. Petra a Pavla, Nanebevzetí P. Marie, Všech svatých, Neposkvrněného početí P. Marie. Slavení uvedených svátků bylo přeloženo na následující neděli po dotčném svátku.

Buchta Tittmana učil, a znovu měl zájem, zdali budou pozváni nově zvoleným kapitulním vikářem na poradu do Českých Budějovic před ukončením školního roku. Zavedl řeč o výměně peněz a že je spokojen s peněžní reformou, když se může všechno koupit volně. Bylo jasné vidět, že nechce se mnou hovořit o tom z opatrnosti a stále zaváděl řeč na jiné věci...

Týž den jsem navštívil děkanský úřad ve Vimperku, kde byli přítomni adm. Kohout a Hrubý, kde již měli oznámení z katedrální kapituly z Českých Budějovic o resignaci pátera Buchty a zvolení kanovníka Tittmana. Bylo vidět na nich rozrušení a ptali se, co je nového. Po mém sdělení, že páter Buchta byl zatčen z hospodářských důvodů, po krátkém mlčení prohlásil Kohout, že je to hanba pro kněze, to že dělat nemusel. Zmínil se též o Buchtovi, že loni v létě slyšel, že Buchta by rád odešel z funkce, více jsem se nemohl dozvědět z jejich opatrnosti. Hned zavedli řeč, jak dlouho bude trvat zákaz shromažďování občanstva z důvodu slintavky. Kdy budou moci vzít děti k přijímání. Kohout pospíchal na vlak, kam dojíždí vyučovat náboženství. Hrubý mlčel a poslouchal – nemluvil. Je zajímavé, jak jsou o všem dobře informováni a jak jsou opatrní..."

- ⁶ Srov. Konsistorní oběžník ze dne 24. května 1952, č. j. 4695 / 52: ...vikariát České Budějovice-venkov: vikář P. Karel Rada, farář z Pištěna, sekretář P. Antonín Lyko, administrátor Boršov; vikariát Český Krumlov: vikář P. Josef Velický, farář ze Zlaté Koruny, sekretář P. Jan Straka; vikariát Jindřichův Hradec: vikář P. Jan Pechuška, děkan z Jarošova nad Nežárkou, sekretář P. František Veselý, administrátor z Nové Bystřice; vikariát Kaplice: vikář Ladislav Berounský, Vojáček, administrátor z Omlenic, sekretář P. Václav Peřt, administrátor z Rožumberka nad Vltavou; vikariát Milevsko: vikář P. JUC Jan Šanda, děkan z Bernartic u Tábora, sekretář P. Štěpán Koželuha, administrátor v Kovářově; vikariát Písek: vikář P. Josef Pragr, farář z Chřešovic, sekretář P. Josef Kavale, administrátor z Mirovic; vikariát Prachatic: vikář P. Dominik Nakládal, děkan z Vlachova Březí, sekretář P. František Kukačka, farář z Prachatic; vikariát Soběslav: vikář P. Karel Kovář, administrátor ze Strakonice, sekretář P. Jaroslav Staněk, administrátor z Katovic; vikariát Tábor: vikář P. Antonín Šmíd, děkan z Chýnova, 1. sekretář P. Josef Komínek, administrátor z Chotovin, 2. sekretář P. Dr. Ignác Březina, farář z Mladé Vožice; vikariát Trhové Sviny: vikář P. František Lála, administrátor z Trhových Svin, sekretář P. Josef Chalupa, administrátor z Nových Hradů; vikariát Třeboň: vikář P. František Votruba, administrátor z Českých Velenic, sekretář P. Josef Šlechta, administrátor z Třeboně; vikariát Týn nad Vltavou: vikář P. Václav Adámek, farář z Purkarce, sekretář P. Jaroslav Benhák, administrátor z Bechyně; vikariát Vimperk: vikář P. Josef Matouš, farář z Bohumilic, sekretář P. Rudolf Kohout, administrátor z Vimperka; vikariát Vodňany: vikář P. Jan Pitra, administrátor z Vodňan, sekretář – ; vikariát Blatná: vikář P. Jan Vrba, farář z Bohutína, sekretář P. Josef Buček, administrátor ze Zábodí; vikariát Nepomuk: vikář P. Václav Kloubouch, farář z Vrchle, sekretář – ; vikariát Domažlice: vikář P. František Kocián, farář z Mrákova, sekretář P. Václav Štěpán, administrátor z Domažlic; vikariát Horšovský Týn: vikář P. Jaroslav Kostka, děkan ze Staňkova, sekretář P. Jan Thonabauer, farář ze Semněvic; vikariát Horažďovice: vikář P. František Klas, farář z Horažďovic, sekretář P. Josef Šálek, administrátor ze Zavlekova; vikariát Klatovy: vikář P. Ferdinand Kalivoda, farář ze Strážova, sekretář P. Vojtěch Kohout, administrátor z Týnce u Klatov; vikariát Přeštice: vikář P. Karel Smetana, farář z Vřeskovice, sekretář P. František Vrba, administrátor z Dolní Lukavice; vikariát Sušice: vikář P. Jindřich Senft, farář z Kolinice, sekretář P. Jan Hrbek, farář z Nezamyslic; vikariát Kamenice nad Lipou: vikář P. Josef Brož, farář z Lidmaně, sekretář P. Josef Červenka, farář Nová Včelnice; vikariát Pacov: vikář P. Dr. Jan Hráček, administrátor Smilovy Hory, sekretář P. Josef Urban, administrátor Věžná; vikariát Pelhřimov: vikář P. Václav Bureš, děkan Červená Řečice, sekretář – ..."

Žel ani svěcení neděle nebylo zachovááno, a to pod záminkami pracovních brigád při žňových pracích, sběru okopanin apod. Duchovní na příkaz úředníků místní správy nesměli v tyto pracovní neděle ani konat obvyklé bohoslužby a bylo jim nařízeno, aby věřící lid upozornili z kazatelny na pracovní povinnost o uvedených nedělích. Toto opatření se s oblibou praktikovalo v období mariánských poutí, či svátku Božího těla, aby tak bylo zabráněno slavení již beztak přeložených svátků.⁷

Pořádání poutních zájezdů bylo omezováno pod záminkou šíření slintavky a kulhavky. Konsistorní oběžník upozorňuje všechny farní úřady, že mají povinnost hlásit „jakékoliv přípravy k hromadným zájezdům na poutní místa příslušnému církevnímu oddělení ONV. Toto opatření se činí se zřetelem na výnos ministerstva zemědělství o ochranných opatřeních proti šíření slintavky a kulhavky...“ Je samozřejmé, že toto „nebezpečí“ hrozilo téměř vždy, když se hodlala uspořádat pouť např. na Svatou Horu. Organizátoři poutí vbrzku našli ale způsob, jak tento pokyn obejít, resp. jaký cíl zájezdu nahlásit, aby cesta nebyla znemožněna. Tak za cíl cesty byl určován např. hrad Karlštejn, památník v Lidicích, Terezín, provoz družebního JZD apod. Cestou se však neopomenula vykonat zastávka na nějakém poutním místě. Další omezení církevního života směřovalo proti bohoslužebným shromážděním mimo kostel. Jednalo se hlavně o průvody Božího těla, Vzkříšení, prosebné průvody do polí apod. Vyhláška ministerstva vnitra ze dne 20. září 1951 sice farizejsky udávala, že „není třeba hlásiti ONV shromáždění věřících v kostele nebo modlitebně, slouží-li výhradně k náboženským účelům, počítaje v to procesí, pouti, svatební průvody, pohřby a jiné průvody, sloužící k výkonu náboženského vyznání,“ ale podle prováděcích pokynů ministerstva vnitra k zákonu č. 68/51 Sb. z 20. prosince 1951 všechna veřejná shromáždění, pokud by ohrožovala plynulost provozu na veřejných komunikacích, musela být hlášena a k jejich uspořádání bylo třeba povolení z hlediska ustanovení § 5 zákona č. 56 / 50 Sb. o provozu na veřejných komunikacích. Jelikož téměř ve všech případech bohoslužebné průvody alespoň křížovaly nějakou veřejnou komunikaci v místě, bylo nutno si vždy zažádat o povolení. To s „ohledem na bezpečnost účastníků průvodu“ nebylo dáváno a bylo doporučeno, aby průvod byl konán jen v těsném sousedství kostela např. po hřbitově, pokud obklopoval kostel, či aby byl průvod vykonán uvnitř kostelního prostoru. Tímto opatřením, které se v masovém měřítku začalo praktikovat od roku 1952, bylo v několika letech dosaženo radikálního omezení církevních slavností

⁷ Farní archiv Borotín, složka 1954, dopis ONV ve Voticích ze dne 5. srpna 1954, orig. sign.: „...pro úspěšné zvládnutí žní letošního roku je vyhlášena národním výborem a akčním výborem NF na neděli 8. a 15. srpna NÁRODNÍ SMĚNA za pomoci dělníků z továren hlavního města Prahy. Jde o to, aby bylo využito každé chvíle dobrého počasí k zajištění výživy národa. Proto je třeba, aby v neděli pracovali nejen dělníci z patronátních závodů, ale i všichni družstevníci, družstevnice a jednotlivě hospodařící zemědělci. Žádám vás proto, abyste nedělní bohoslužby sloužil v souladu s tím, že jde o pracovní dny a sám působil na věřící, aby bylo neděle plně využito. O změně bohoslužeb na jitřní hodinu, eventuelně na sobotní večerní dobu, vyrozumějte věřící své farnosti, aby nedošlo k narušení pracovní neděle neinformovaností. S mírovým pozdravem Oldřich Prouza, předseda ONV.“ Tamtéž, dopis ONV ve Voticích z 19. srpna 1954, orig. sign.: „...po dobrých zkušenostech z národní směny 8. a 15. srpna vyhlásil ONV a OAV NF ve Voticích na neděli 22. srpna 1954 OKRESNÍ MÍROVOU SMĚNU pracujících Voticka..., žádáme Vás proto, abyste bohoslužby v neděli přizpůsobil pracovnímu využití tohoto dne. S mírovým pozdravem Oldřich Prouza, předseda ONV...“

na veřejném prostranství a církev byla s výjimkou pohřbů zatlačena do kostelních prostor.

Ale ani zde nebyla katolická církev zcela svobodná co do výkonu bohoslužeb. Kněžím bylo často předepisováno, na jaké téma mají kázat, a byla to témata mnohdy navýsost nenáboženská. Například v době svatopostní na druhou a třetí neděli postní se mělo kázat mládeži proti vzrůstajícímu požívání alkoholických nápojů, dále kněží z kazatelný měli hovořit o nutnosti boje za mír či dokonce o žních, o výhodách JZD nebo o mandelince bramborové.⁸

Ani na vikariátních konferencích katolického duchovenstva tehdejší doby nebylo řečeno mnoho pro duchovní růst či povzbuzení a ani tam nebyli kněží ušetřeni politicko-hospodářského školení, jak dokládá níže uvedený dokument. Příznačné pro tehdejší dobu bylo, že konference svolával vikář pod patronací Diecézního mírového výboru katolického duchovenstva a že se konaly v budovách ONV. Dalo by se říci, že svým obsahem se v mnohém nelišily od přednášek, které pravidelně ve všech okresech pořádali aktivisté KSČ, jak pro své členy v závodech, tak i pro věřící. Témata přednášek byla ateisticky-osvětová: vývoj vesmíru, Země a člověka, dialektický materialismus. Na tyto přednášky, speciálně upravené, popřípadě na delší školení byli zváni laojální duchovní, v první řadě vikáři a jejich sekretáři.⁹

První dělnický prezident ČSR, Klement Gottwald, zemřel 14. března 1953. Konal se velký pohřeb, který co do pompéznosti se rovnal takřka státním smutečním obřadům za maršála J. V. Stalina. Také církev nesměla zůstat stranou oficiálního smutku, jak dokazuje příslušné hlášení OCT z Tábora.¹⁰

⁸ Archiv Třeboň, fond KNV Č. Budějovice, karton č. 89, Zpráva OCT z návštěvy faráře Zíky, týkající se dopisu z KNV o mandelince bramborové, rukopis – opis nesign.: „...navštívil jsem faráře Zíku a říkám, pane faráři, vy jste včera nečetl dopis z KNV o mandelince. A on hned spustil – prosím Vás, to by bylo nošení dříví do lesa. Vždyť to slyší v rozhlase, na plakátech to vidí. A pak – vždyť jsem to nemohl číst, když jsem měl kázání o milosrdenství. Vždyť bych tím ty lidi úplně otrávil. Ty lidi čekají na slovo boží a kdybych jim tam říkal o mandelince, tak mně utečou z kostela. Návštěvě byl přítomen předseda ONV, kterého jsem vzal s sebou, aby se přesvědčil o chování Zíky. Dali jsme mu řádný díl a řekli jsme mu otevřeně, že budeme uvažovat o tom, co s ním budeme dělat. Ke konci už měl strach a říká – já to přečtu v neděli a to jsem si nemyslel, že z toho můžete dělat nějaký závěr...“

⁹ Archiv Borotín, složka 1952, pozvánka na vikariátní konferenci z 5. 5. 1952, orig. sign.: „Veledůstojný pane, Diecézní mírový výbor katolického duchovenstva v Českých Budějovicích zve Vás na vikariátní konferenci, která se bude konati dne 15. května 1952 v 1/2 10 hod. v místnosti ONV – malý sál, ve Voticích. Referentem na této konferenci bude dp. Dr. Ignác Březina, vikář v Mladé Vožici. Program konference: 1. Kterak může katolický kněz pomáhat při budování republiky, 2. Budujeme šťastné Slovensko, 3. Rozpočty na rok 1953. Předseda DMVKD P. Josef Buchta. P. S. Účast nutná. Nemůžete-li pro nemoc přijít, pošlete omluvku.“

¹⁰ „...nemám zatím zpráv o nějakém narušení smutečních obřadů. Naopak, všude vlály vlajky na půl žerdi, případně smuteční prapor. Administrátor ve Stádlci po mši vykonal modlitbu za zemřelého p. prezidenta. Patrně i druzí, což sdělím později. P. Brada z Hrob se zúčastnil již první vzpomínky smuteční v sobotu 14. 3. 1953. P. Volfgang Jileček z Ratibořských Hor poslal přímou soustrast telegraficky na ONV. Ve všech katolických chrámech se ve čtvrtek vyzvánělo od 12.00 do 12.15 hod. Okresní akční výbor Národní fronty pozval vikáře Komínka a děkana Šebestu, i zástupce ostatních církví na smuteční tryznu v Táboře...“ Archiv Třeboň, fond KNV Č. Budějovice, karton č. 363, sign. 290/2, hlášení o pohřbu s. prezidenta Gottwalda, zaslané OCT v Táboře dne 20. 3. 1953 KCT v Budějovicích, rukopis, orig.

Dne 21. března 1953 byl zvolen prezidentem republiky Antonín Zápotocký, člen KSČ již od roku 1921 a její dlouholetý funkcionář. Známy byl svými autobiografickými romány z dělnického prostředí, jako *Vstanou noví bojovníci* či *Rudá záře nad Kladnem*. I on se podílel na únorovém převratu 1948 a nesl spoluodpovědnost za praktiky komunistického režimu v následujících letech. Se změnou prezidenta nedošlo ke změně politiky státu k církvi. Jedním z prvních, a to velmi nepopulárních kroků nového prezidenta, bylo i provedení měnové reformy, při které byli ožebračeni hlavně drobní střadatelé, církve nevyjímaje. Pamětníci dodnes vzpomínají, jak prezident v předvečer měnové reformy uklidňoval v rozhlase své občany tvrzením, že měnová reforma nebude.¹¹

Z tohoto období je také nutné připomenout likvidaci místních, farních a okresních organizací diecézní charity, která byla ukončena v dubnu 1953.

K významným událostem, které se staly v období správy českobudějovické diecéze kapitulním vikářem Buchtou, patří ještě administrativní omezování vyučování katolického náboženství na školách, kteréžto problematice bude věnován článek v příštím čísle *Studií*.

¹¹ Státní oblastní archiv Třeboň, fond KNV Č. Budějovice, karton č. 366, sign. 290/3, situační zpráva za květen 1953, zaslaná KCT v Č. Budějovicích 8. 6. 1953 SÚC v Praze, rukopis – opis, nesign.: „... nyní jim [duchovním] ještě přirostly starosti po provedené měnové reformě, poněvadž byli citelně postiženi tím, že měli peníze doma a při rozmluvách s některými je vidět, že zájem o hmotnou stránku má přednost před zájmem náboženským... Z hlášení, která jsou k dispozici, se vybírají některé příklady, kolik římskokatoličtí duchovní vyměňovali peněz při měnové reformě: kanovník Gabriel z Č. Budějovic – 200 000,- Kčs; děkan Záruba z Dubného – 140 000,- Kčs; farář Mědílek z Lomce – 130 000,- Kčs; děkan Hovorka z Němčic – 130 000,- Kčs; farář Roháček z Palkupína – 120 000,- Kčs; farář Divoký z Roseče – 150 000,- Kčs; probošt Friedl z Jindřichova Hradce – 120 000,- Kčs; prelát Příbek z Krumlova – 142 000,- Kčs; farář Zíka z Volyně – 207 000,- Kčs; katecheta Bukovský – 456 000,- Kčs... Z toho je vidět, jak věřili našemu režimu a vládě, když měli takové částky doma.“ Tamtéž – situační zpráva za červen 1953 zaslaná OCT v Táboře dne 1. 7. 1953 KCT v Č. Budějovicích: „...ve veřejnosti je rozhorlení na faráře v Chotovinách, bývalého přítele barona Nádherného, o kterém se rozkřiklo, že měl na hotovosti 1 000 000,- Kčs a ranila ho z toho při měnové reformě mrtvice. Tato odezva byla pro nás dosti úspěšná. Byly otázky: Kde to sluha Boží vzal? Od koho to dostával? Ze zahraničí od reakce?...”